touching (in ritual for purification) **v** water as sacrifice **vi** water for sipping (in ritual for purification) **vii** name of some bricks used in rituals (*abiṣṭakāḥ* or water-bricks) **viii** water as the purpose of the sacrifice (*apāmayana*) **J** water as Soma juice **Ki** water as clothing, covering or sheath **ii** water as outer cover **iii** water as colour and shape or form **Li** water as obstacle, danger or calamity **ii** water at the great dissolution **iii** water as weapon **iv** water as destroyer of demons **v** water as thunderbolt **vi** name of one of the four types of earthquakes **Mi** primordial (cosmic) water **ii** (cosmic) water belonging to three worlds or threefold water **iii** water as luster of the Brahman **iv** water as the abode of or connected with the Brahman or Ātman **v** water as the Brahman or Ātman **Ni** water as source of brilliance, strength or glory **ii** water as luster (*bhargas*, *ūrjas* or *jyotiḥ*) or source of luster **Oi** water as seed or semen or realated to seed or semen **ii** water as of eight types (of bodily constituents) **iii** water as the fifth breath named 'Yoni' **iv** water as sense-organ **v** water as urine **vi** water as some essential ingredients of body (such as blood, mucus or seed) **Pi** water as peace **ii** water meant for peace or pacification **iii** water as faith **iv** water as expiation **v** water as truth **vi** water connected with truth **vii** water as compassionateness (of Viṣṇu) **Qi** water as *darbha* grass **ii** water as *kuśa* grass **iii** water as *barhiṣṭha* plant **iv** water as *mustaka* grass **v** water as plant *hribera*, Andropogon or Pavonia Odorata **Ri** water as the five elements of creation **ii** water as the first of the five elements of creation **iii** water as one of the three elements of creation of world **iv** water as one of the four elements of creation **v** water as the body consisting of five elements **Si** water as one of the nine substances **ii** water as one of the five substances, i.e. the source of one of the five sense-organs **iii** (Sāṁkhya) water as one of the twenty five (cosmic) principles **iv** water as one of the thirty six (cosmic) principles **Ti** water as a means of understanding the level of the ground **ii** name of a period of 48 minutes (*muhūrta*) **iii** water as speed **iv** water as wealth or treasure **v** (Tantra) water as one of the nine Powers (Kulas) **vi** (Tantra) water as the mystic seed **2A** air, atmosphere or intermediate region (*antarikṣa*) **B** nether land **3** earth **4A** praise **Bi** Revatī (a verse from ṚV.i.30.13 which begins with the word *revatīḥ*) **ii** Sūdadohā formula (name of the ṚV. verse viii.69.3) **iii** hymn (ṚV.i.97) beginning with the word *'ap'* **C** the *Parimādas* chants (name of sixteen Sāmans used in the Gavāmayana sacrifice) **Di** attribute of the metre Mahāvrata ceremony of Gavāmayana sacrifice) **Di** attribute of the metre Abhikṛti (of 98 syllables) **ii** attribute of the metre (of 100 syllables) **5** the star S Virginis (Citrā) **6** the word or expression *'ap'* **1Ai** ordinary water, worldly or terrestrial water कुक्षिः ... पिन्वते। उर्वीरापो न काकुदः ṚV.i.8.7; i.46.4; वसूनि। या पर्वतेष्वोषधीष्वप्सु ... असि तस्य राजा ṚV. i.59.3; इन्द्र ... महीममुष्णाः पृथिवीमिमा अपो मन्दसान इमा अपः ṚV. i.131.4; आपो भूयिष्ठा इत्येको अब्रवीत् ṚV. i.161.9; अग्निश्चिद्धि ष्मातसे शुशुक्वानापो न द्वीपं दधति प्रयांसि ṚV. i.169.3; i.175.6; अववि‍द्धं तौग्र्यमप्स्वन्तर् ...। चतस्रो नावः ... उत् ... पारयन्ति ṚV. i.182.6; i.190.7; इन्द्रः ...। अर्जनयन् मनवे क्षामपश्च ṚV. ii.20.7; युवां हि यन्तीन्दवो निम्नमापो न सध्र्यक् ṚV. iv.47.2; viii.32.23; SV. (Kau.) II.vii (3).5.2; SV. (Jai.) iv.23.10; सिन्धुरद्भिरादित्यैर्नो अदितिः शर्म यंसत् ṚV. iv. 54.6; मधुमतीः ... आपो मधुमन्नो भवत्वन्तरिक्षम् ṚV. iv.57.3; तस्मा आपः .. पीपयन्त ṚV. v.34.9; इदं वपुः ... तस्थुरापः ṚV. v.47.5; v.58.6; तोके वा गोषु तनये यदप्सु वि क्रन्दसी उर्वरासु ब्रवैते ṚV. vi.25.4; vi.31.1; जनं न धन्वन्नभि सं यदापः सत्रा वावृधुर्हवनानि यज्ञैः ṚV. vi.34.4; उदु श्रिय उषसो रोचमाना अस्थुरपां नोर्मयो रुशन्तः ṚV. vi.64.1; vii.88.3; आपइव काशिना संगृभीता असन्नस्त्वासत इन्द्र वक्ता ṚV. vii.104.8; वयं घ त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तबर्हिषः ṚV. viii.33.1; SV. (Kau.) I. iii (2).2.9; SV. (Jai.) i.27.9; iii.19.9; आपो न धायि सवनं म आ वसो दुघाइवोप दाशुषे ṚV. viii.50.3; त्वोतासस्त्वा युजाप्सु सूर्ये महद्धनम्। जयेम ṚV.viii.68.9; आपो न मक्षू सुमतिर्भवा नः (सोम) ṚV. ix. 88.7; SV. (Kau.) II.vi(3).13.3; SV. (Jai.) iv.4.4; एष स्यः ... पवते ...। क्रीळन्नूर्मिरपामिव ṚV. ix.108.5; SV. (Kau.) I.vi(2).4.7; SV. (Jai.) i.59.7; विश्वाहापो विश्वाहोदेति सूर्यः ṚV. x.37.2; यत्ते अपो यदोषधीर्मनो जगाम दूरकम् ṚV. x.58.7; युष्माकं बुध्ने अपां न यामनि विथुर्यति ṚV. x.77.4; अपामिदं न्ययनं समुद्रस्य निवेशनम् ṚV. x.142.7; AV.vi.106.2; श्रत्ते दधामि प्रथमाय मन्यवेऽहन्यद्वृत्रं नर्य विवेरपः ṚV.x.147.1; SV. (Kau.) I.iv(2).4.2; SV.(Jai.) i.39.2; आपश्चित्रि दधा पदम् ṚV.viii.102.14; SV. (Kau.) II.vii(2).14.2; SV. (Jai.) iv.6.6; यमपामुपज्मन् ... विप्रासो वाजयन्ते स इन्द्रः SV. (Kau.) I. iv(1).5.6; मध्य आपस्य तिष्ठति SV. (Kau.)II.viii(1).14.3; शं नः खनित्रिमा आपः ... सन्तु AV. i.6.4; ये देवाः ... ओषधीषु पशुष्वप्स्व१न्तः। ते कृणुत जरसमायुरस्मै AV. i.30.3; अघद्विष्टा देवजाता वीरुच्छपथयोपनी। आपो मलमिव प्राणैक्षीत् सर्वान् मच्छपथाँ अधि AV. ii.7.1; ये क्रिमयः पर्वतेषु वनेष्वोषधीषु पशुष्वप्स्व१न्तः। ... सर्वं तद्धन्मि AV. ii.31.5; AV. (P.) ii.15.5; ये पर्वताः सोमपृष्ठा आप उत्तानशीवरीः। ... ते क्रव्यादमशीशमन् AV. iii.21.10; AV. (P.) vii.11.1; व्यापस्तृष्णयासरन् AV. iii.31.3; तं वै ब्रह्मज्य ते देवा अपां भागमधारयन् AV.v.19.14; अति धन्वान्यत्यपस्ततर्द श्येनो नृचक्षा अवसानदर्शः AV. vii.41.1; याः पार्थिवासो या अपामपि व्रते ता नो देवीः सुहवाः शर्म यच्छन्तु AV. vii.49.1; (मधुकशा) यामापीनामुपसीदन्त्यापः AV. ix.1.9; ऋषभः ...। अपां यो अग्रे प्रतिमा बभूव AV. ix.4.2; को अस्मिन्नापो व्यदधात् AV. x.2.11; अद्भ्यस्तं निर्भजामः AV. x.5.33; अपां नेतारः कतमे त आसन् AV. x.8.35; ययापो गुपिता इमाः AV.x.10.4; अपां त्वा गोष्ठो अध्यरुक्षद्भ्रराय AV. xi.1.13; xi.1.15; तव यक्षं पशुपते अप्स्व१न्तः AV. xi.2.24; आस्नेयीश्च वास्तेयीश्च त्वरणाः कृपणाश्च याः। गुह्याः शुक्रा स्थूला अपस्ता बीभत्सावसादयन् AV.xi.8.28; यस्यां समुद्र उत सिन्धुरापः ... संबभूवुः AV. xii.1.3; सूर्य आपोऽति पश्यति AV. xiii.1.45; AV. (P.)xviii.19.5; सत्ये अन्यः समाहितोऽप्स्व१न्यः समिध्यते AV. xiii.1.50; xiii.2.30; यस्मिन् ... अधि श्रिताश्चतस्र आपः AV. xiii.3.6; ऐनमापो गच्छन्ति ... य एवं वेद AV. xv.7.3; अपामग्रमसि AV. xvi.1.6; मा त्वा दभन्त्सलिले अप्स्व१न्तर् AV. xvii.1.8; VājaS.9.6; यानि नक्षत्राणि ... अप्सु ... ममैतानि शिवानि सन्तु AV.xix.8.1; आपो हिरण्यं जुगुपुस्त्रिवृद्भिः AV. xix.27.9; त्रयस्त्रिंशद्देवताः ... जुगुपुरप्स्व१न्तः AV. xix.27.10; नाप्सु अन्तरं नास्य सूर्योऽसंदशमेति चक्षुः AV. (P.) i.170.2; i.104.4; याः ... इषवः ... ते अपामुत्सृष्ट्याम् ... ता वसूर्यो बृहता शमयति AV. (P.) ii.36.3; विषमुष्णाति अपाम् ...। यो ब्रह्मजायां न पुनर्ददाति तस्मै AV. (P.) ix.16.5; न वा आपश्चन काममापुः ... तस्मै ते काम नम इत् कृणोमि AV. (P.) xvi.78.2; पृथिवी दाधार पर्वतान् अपः AV. (P.) xix.5.9; आपः समरिणन् TaiS. I.iii.10.1; कार्षिरस्यपापां मृधम् TaiS. I.iii.13.2; अपां पृष्ठमसि MaiS. ii.7.3 (ii.76.16); KāṭhS. 16.3 (i.223.1); KapiKaS. 25.6 (99.9); सं मा सृजाम्यद्भिः MaiS. ii.12.1(ii.144.12); KāṭhS. 18.13 (i.274.18); KapiKaS. 29.2 (130.15); अपाँ वा एषा योनिर्यद्वेवका MaiS. iii.3.6 (iii.38.15); तस्माद्वा एतां बहु रिप्रमेध्यं चरन्तीमापो न हिंसन्ति MaiS. iii.10.1 (iii.128.8); अपाँ वा एतन्मिथुनमपाँ वा एतन्मिथुनेन राष्ट्रे मिथुनं दधाति MaiS. iv.4.1 (iv.50.6); तस्मादापो दिवा कृष्णा अपोऽहर्नक्तं तस्मादापो। नक्तं शुक्ला MaiS.iv.5.1 (iv. 63.7); अस्मभ्यं तत् ... अद्भ्यः ... त्वया दत्तं काम्यं राध आगात् KāṭhS.17.19 (i.263.17); संज्ञानं वा एतत् पशूनां यदापः KāṭhS. 20.10 (ii.30.9); KapiKaS. 31.12 (160.15); यद-यजुषातिगाहेत विहदिनीरापस्युः KāṭhS.23.6 (ii.82.11); यत्रापस्सर्वतस्समवद्रवेयुस्त-स्मिन्यजेतान्नकामः KāṭhS. 25.2 (ii.105.5); KapiKaS. 38.5 (210.16); मह्यमापो मधुमदैरयन्त KāṭhS.40.9 (iii.142.19); अपां गर्भोऽसि VājaS. 10.3; 11.29; 13.2; VājaS. (K.)12.3; 14.1; येषामप्सु सदस्कृतमं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः VājaS. 13.8; VājaS. (K.) 14.1; अपां त्वा पुरीषे सादयामि VājaS. 13.53; सं मा सृजाम्यद्भिः VājaS. 18.35; VājaS. (K.) 20.1; त्रीणि त आहुर्दिवि बन्धनानि त्रीण्यप्सु VājaS.29.15;VājaS.(K.)31.3; कल्पन्तां ते दिशस्तुभ्यमापः शिवतमास्तुभ्यं भवन्तु सिन्धवः VājaS. 35.9; VājaS. (K.) 35.42; स्वस्त्यप्सु वृजने स्वर्वति AitBr. 2.3 (42); तिरश्चीरापो वहन्ति AitBr. 19.3 (514); PañcBr. vii.7.19; यावन्तः पृथिव्यां भोगा यावन्तो जातवेदसि। यावन्तो अप्सु प्राणिनां भूयान्पुत्रे पितुस्ततः AitBr. 33.1 (836); यैव ते शिवा ... तनूः ... तस्याप्सु पवमानामदधुः KauṣīBr. 1.1(1.6); ŚatBr.XIV.i.1.8; अथ यत् पुनरवज्योतयत्यप एव तच्छ्रपयति KauṣīBr. 2.1 (4.4); अपस्या अनूपदधाति अप्सु तत्पशून्प्रतिष्ठापयति ŚatBr. VIII. ii.3.8; I.ii.3.1; यदपां घोरं यदपां क्रूरं यदपामशान्तम् अति तत् सृजामि MantrBr. i.7.2; सेयमस्वन्तश्चरति प्रविष्टा MantrBr. ii.2.12; तस्य ह्यप्स्वन्तः नौनगरं परिप्लवमास JaimiBr. 1.125(3); 1.143 (13); 3.118 (10); अपो ह वा एष (आदित्यः) एतद् बिभर्ति। ते अद्भिरेवैनं तदशमयन् JaimiBr. 2.6(2); आपः परिगृहीता स्यन्दन्ते JaimiBr. 3.92 (9); वामं वसु ...। तदग्निर्नोध्सहम-शक्नोत्। तत्त्रेधा विन्यदधात्। पशुषु तृतीयम्। अप्सु तृतीयम् TaiBr. I.i.6.1; उदेहि वाजिन्यो अस्यप्स्वन्तः TaiBr. II.v.2.1; तद्वायोश्चापां चातुर्वर्त्यं गेयम् JaimiUBr. i.2.4; यदु ह वा आपः पराचीरेव प्रसृतास्स्यन्देरन् क्षीयेरँस्ताः JaimiUBr. i.2.7; तद्यथा वातोऽप्सु शनैर्वान् सुखी भवत्येवमेतया SaṁhiUBr. 1.15; 5.1; सर्वमाप्स्यामि यदिदं किं चेति तस्मादापोऽभवंस्तदपामप्त्वम् GopBr. i. 1.2 (2.11); अथार्वाङेनमेतास्वेवाप्स्वन्विच्छेति GopBr. i. 1.4 (4.1); पिन्वन्त्यपः